

Strategie předcházení školní neúspěšnosti žáků

Cílem je včas vyhledávat potenciálně neúspěšné žáky a vytvořit podmínky ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

Jedním z vážných problémů, které je třeba řešit a předcházet jim, je školní neúspěšnost. Jeho řešení si vyžaduje náročnou práci s dítětem a často také s rodinou dítěte. Příčinou mohou být individuální rozdíly v osobnosti žáků, jejich motivace a výkonnosti, ale také rodinná výchova. Školní úspěšnost i neúspěšnost je ovlivňována jednak osobností žáka – např. nízkou odolností vůči zátěži, poruchami učení a chování, zdravotními komplikacemi žáka, ale také nemotivujícím rodinným zázemím. Žáci jsou často ohroženi sociálně nežádoucími jevy, mají problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole. Neprospěch tedy je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat a podchytit.

Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky. Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb. ve znění pozdějších zákonů a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

1. Příčiny školní neúspěšnosti

- a) osobnost dítěte – úroveň rozumových schopností, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) rodina – nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace
- c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou

2. Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

- a) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- b) poruchy chování – záškoláctví, útoky ze školy nebo z domova
- c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

3. Postoj dítěte a rodičů ke školní práci

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

4. Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

Škola vždy úzce spolupracuje s rodiči, pravidelně je informuje o výsledcích výchovně vzdělávacího procesu a zároveň sleduje plnění žákovy domácí přípravy.

Motivace a zvyšování sebedůvěry: klademe na dítě přiměřené nároky

- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost
- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory,
- podporujeme aktivitu dítěte
- pomáháme dítěti a radujeme se z jeho úspěchů
- rozvíjíme u dítěte pocit empatie
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání,

Pedagogičtí pracovníci předcházejí školní neúspěšnosti tím, že:

- znají žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny, které jsou zveřejněné na webových stránkách školy

V případě potřeby je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky".

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC.

2. Odchylka v celkové úrovni inteligence: žákovi bude stanoveno základní učivo, na základě doporučení školského poradenského zařízení (PPP, SPC), které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace - zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce se školním poradenským pracovištěm - integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených školským poradenským zařízením (PPP, SPC).

3. Žáci sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole. 4. Žáci s vysokou absencí jsou velmi často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky – plán dostudování učiva a termíny dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví zvýšený dohled nad žákem.

5. Doporučené postupy při řešení školní neúspěšnosti:

a) Zvýšená spolupráce s rodiči

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči. Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci rodičů, žáka a vyučujícího – diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).

b) Přímá podpora neúspěšného žáka ve výuce učitelem

- pozorování žáka při výuce, aktivizační metody, hodnocení přístupu
- konzultace zjištěného stavu s ostatními vyučujícími a třídním učitelem
- hledání příčin neúspěšnosti se žákem a jeho zákonnými zástupci
- volba vhodných forem a metod práce – individualizace přístupu, stanovení minimálního obsahu učiva, užívání podpůrných aktivit, pomůcek
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny
- pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- nabídka doučování
- konzultace s žákem a zákonnými zástupci
- užívání podpůrných aktivit
- oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- doporučené vedení písemných záznamů o průběhu podpůrného programu – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu

c) Spolupráce se školním poradenským pracovištěm (školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog, školní speciální pedagog) - poskytují pedagogickým pracovníkům podporu zejména:

- komunikace s neúspěšným žákem
- komunikace se zákonnými zástupci
- podpora vztahu vyučujícího a žáka
- podpora vztahu vyučujícího s třídním učitelem a ostatními pedagogickými pracovníky
- komunikace s odbornými pracovišti (PPP, SPC atd.)
- metodická podpora při práci s žáky, náslechy v hodinách

Plán pedagogické podpory

Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpůrný plán – plán pedagogické podpory

a) vypracování plánu pedagogické podpory Třídní učitel vypracuje ve spolupráci s dalšími pedagogy plán pedagogické podpory, konzultuje ho s výchovným poradcem a seznámí s ním ostatní vyučující. Plán je založen na individuálním přístupu k žákovi (přiměřená časová dotace k vypracování úkolů, ověření pochopení zadání úlohy, poskytování zpětné vazby, preferování ústní formy ověřování znalostí, zadávání vhodných cvičení k zopakování a upevnění učiva atd.). Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným.

b) Vyhodnocení plánu pedagogické podpory a další postupy V případě přetrvávajících obtíží je zákonným zástupcům doporučena návštěva odborného pracoviště – např. PPP, SPC apod. Na základě doporučení školského poradenského zařízení jsou žákovi poskytnuta potřebná podpůrná opatření (zohlednění potíží, individualizace, úprava metod a forem výuky, pedagogická intervence, předmět speciálně pedagogické péče, pomoc asistenta pedagoga atd.).